

⚡ ELEMENTI I KRITERIJI OCJENJIVANJA U NASTAVI GEOGRAFIJE

■ Elementi ocjenjivanja iz geografije

Načini, postupci i elementi vrednovanja odgojno-obrazovnih postignuća učenika u osnovnoj i srednjoj školi proizlaze iz nastavnog plana i programa te Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi kao i pravila ponašanja učenika koje donosi škola. Prema Pravilniku elemente ocjenjivanja određenoga nastavnoga predmeta te načine i postupke vrednovanja izrađuje nastavnik određenoga nastavnoga predmeta s nastavnicima istoga nastavnoga predmeta, odnosno srodnih područja.

Nastavnici predmeta geografija na početku školske godine na **stručnim aktivima geografije ili srodnih predmeta** trebaju utvrditi elemente, načine i postupke vrednovanja u procesu zaključivanja ocjene. Stručni aktiv geografije je dužan uskladiti načine, postupke i elemente praćenja na lokalnoj i županijskoj razini iz predmeta geografija, odnosno srodnih područja. S elementima ocjenjivanja, kao i načine i postupke vrednovanja, nastavnik je dužan upoznati učenike, razrednika te stručnu službu škole. To je važno kako bi učenici znali što je potrebno znati i koliko opsežno za koju ocjenu. Tako se mogu samokontrolirati i sami snositi odgovornost za ocjene koje postižu. *Elementi koje je potrebno pratiti u nastavi geografije su:*

1. GEOGRAFSKA ZNANJA (usvojenost znanja)

– u ovu rubriku u imeniku upisujemo ocjene iz pisane i usmene provjere znanja.

a) Pod **usmenim provjeravanjem** podrazumijevaju se svi usmeni oblici provjere postignute razine kompetencija učenika koji rezultiraju ocjenom. Temeljita **usmena provjera znanja** provodi se u trajanju do 15 minuta po učeniku. Provjerama znanja utvrđuje se kompetencije koje učenici moraju opisati i definirati kako bi bili spremni usvojiti više dimenzije znanja koje će u daljnjem procesu učenja moći primijeniti. Usmeni se oblici provjere provode kontinuirano tijekom nastavne godine, u pravilu poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja.

Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje učenika može se provoditi na svakom nastavnome satu bez obveze najave, premda je danas poželjno **najaviti usmenu provjeru** te dati priliku dragovoljnim odgovaranjima učenika. Prilikom usmenog ispitivanja učenik može biti ocijenjen u **više ocjenskih elemenata**. Naime, prilikom ispitivanja učenika može se istovremeno provjeravati teorija, geografske vještine i poznavanje karte te za svaki od navedenih elemenata biti ocijenjen. U danu kada piše pisanu provjeru, učenik može biti usmeno provjeravan samo iz jednoga nastavnog predmeta, odnosno iz dva nastavna predmeta ako taj dan nema pisanih provjera. **Datum svake usmene provjere mora biti unesen u rubriku bilježaka.**

Veliku odgovornost i važan zadatak ima **nastavnik** prilikom usmene provjere znanja. On mora usmeno ispitivanje i određena pitanja koja će pitati **unaprijed isplanirati**. Pitanja moraju biti jasna i tražiti konkretno određen sadržaj te trebaju biti logički povezana. Na nastavniku je također odgovornost i da stvori **prihvatljiv ugodaj** kako situacija ne bi bila stresna za učenika, a važno je imati na umu i da naše geste i pokreti mogu učeniku pomoći u davanju točnog odgovora. Točnost nastavnikove procjene povećava se s **većim brojem pitanja i potpitanja**.

Preduga ili pak prekratka ocjenjivanje nisu dobra. Kod prekratkog ispitivanja ispitivač je prikupio premalo informacija o učeniku i to automatski narušava kvalitetu ocjene, dok kod predugog ispitivanja ispitivačev sud se može svesti na nekoliko posljednjih odgovora ili prvih pitanja ovisno o tome što je ispitivač zapamtio. Dakle, ako se ispitivanje produlji, ispitivač može zaboraviti na prva postavljena pitanja ili posljednja postavljena pitanja i vlastitom selekcijom sjećanja omjera točnih i netočnih odgovora oštetiti učenika dajući mu slabu ocjenu.

Učenik ima pravo u svakom obrazovnom razdoblju jedanput se *ispričati ako nije spreman* za usmeno odgovaranje uz valjan razlog, a nastavnik nadnevak isprike upisuje u rubriku bilježaka. Usmeno ispitivanje s obzirom na broj učenika koji su uključeni možemo podijeliti na: leteće usmeno ispitivanje (obuhvaća cijeli razred), ispitivanje pojedinih učenika (obuhvaća jednog učenika) ili ispitivanje grupe učenika (grupa učenika). Učenika iz pojedinoga nastavnoga predmeta ocjenjuje nastavnik/učitelj koji poučava nastavni predmet. Nastavnik /učitelj je dužan svaku *ocjenu javno priopćiti i obrazložiti učeniku te priopćenu ocjenu upisati u imenik*.

KAKO USMENO ISPITIVATI?	
1. PRIPREMA	Odabir pitanja različitog stupnja težine olakšat će vam ispitivanje i pridonijeti većoj objektivnosti.
2. ISPITUJETE ZNANJE, A NE RUPE U ZNANJU	Usmeno ispitivanje ne bi trebalo biti unakrsno saslušavanje u kojem tražite slabe točke ispitivanog. Cilj je provjeriti dostignuće, trebali bi pokazati što znaju! Kako biste vidjeli gdje učenik stoji, ponudite mu za početak lakša pitanja tako da se težina može polako povećavati sve dok učenik ne dostigne svoju granicu. Tada se možete, ako ima vremena, vratiti korak natrag, na lakše zadatke, da biste jasnije odredili ocjenu.
3. DOBRO FORMULIRATI PITANJA	Pokušajte formulirati pitanja što jasnije i sažetije. Učenik mora znati na što točno ciljate. Preopća, predetaljna ili sugestivna pitanja kao i previše složena pitanja i potpitanja učeniku znatno otežavaju.
4. VOĐENJE RAZGOVORA	Čak i ako učenik nije točan u svim detaljima ili nakratko zaluta, nastavite slušati i nemojte ga prekidati odmah na početku izlaganja. Učenik treba dati priliku da se prilagodi situaciji. Uvuku li se velike grješke u odgovor, možete mu nekom natuknicom pružiti šansu da se sam ispravi. Traženje pogriješke ipak ne smije trajati predugo.
5. ATMOSFERA	Završna ispitivanja su učenicima ozbiljna i presudna, stoga su po pravilu već dovoljno nervozni. Prijateljski ton, ne previše ozbiljno vođenje razgovora i poticajne primjedbe mogu uvelike pomoći.
6. OBJEKTIVNOST	Kao ispitivač, želite naravno objektivno ocjenjivati. Potpuno je ljudski da to ne uspijeva uvijek. Prije ispitivanja pokušajte još jednom osvijestiti sljedeće tendencije: -simpatični učenici dobrog uspjehu u školi često dobivaju bolje ocjene nego lošiji učenici. -prvi ispitanik je uvijek najstrože ocijenjen, kasnije postajemo blaži.
7. MENTALNE BLOKADE	Stres usmenog ispitivanja može lako dovesti do potpune blokade. U tom slučaju ne vršite pritisak na učenika, ponovite pitanje u pomalo izmijenjenom obliku, možda popraćeno nekim primjerom. Nemojte odmah pomagati, možete ponuditi ključne riječi ili alternativno pitanje.
8. OHRABRENJE	Signalizirajte učeniku kada je na pravom putu. To daje sigurnost i izvlači bolju izvedbu na vidjelo.

b) Pisana provjera znanja predviđena je *najmanje dva* puta godišnje u trajanju od jednog školskog sata (npr. jedna u I. polugodištu i dvije u II. polugodištu). Pisani ispit znanja je u pravilu vlastite izrade sa zadacima objektivnog tipa. Pod pisanim provjeravanjem podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom učenikovog pisanoga uratka. Optimalan broj nastavnih jedinica koje se mogu obuhvatiti pisanom provjerom, ovisno o uzrastu je 7 do 11 ili 12. Provodi se poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja (obično nastavnih cjelina), kontinuirano tijekom nastavne godine. Razlikuju se pisane provjere u trajanju duljem od 15 minuta i kratke pisane provjere u trajanju do 15 minuta koje se, osim trajanjem, *moraju bitno razlikovati opsegom nastavnoga sadržaja*.

Kratke pisane provjere, tzv. KPP, obuhvaćaju manji dio nastavnog sadržaja, 3 do 4 nastavne jedinice. Primjerice, jednu nastavnu cjelinu možemo podijeliti na tri kratke pisane provjere koje upisujemo u bilješke o praćenju. Ocjene pojedinačnih kratkih pisanih provjera unose se u prostor za bilješke uz nadnevak, redni broj provjere i broj bodova. Nakon što učitelj/nastavnik ocijeni i unese u bilješke najmanje tri kratke pisane provjere izvodi njihovu aritmetičku sredinu i jedinstvenu ocjenu unosi u rubriku za ocjene kao pisana provjera znanja. U tom slučaju nije potrebno raditi dužu pisanu provjeru. Takve pisane provjere najavljuju se najmanje tri ili pet dana prije održavanja. *U navedenim provjerama ispod 50% riješenosti učenik ne može dobiti pozitivnu ocjenu.*

Intervali postotka bodova za pojedine ocjene kod kratkih pisanih provjera

ocjena	1	2	3	4	5
raspon	do 50 %	51 - 60 %	61 - 80%	81 - 90 %	91 - 100%

Iz **pismene provjere znanja** mogu se dobiti i dvije ili tri ocjene ukoliko pismena provjera sadrži pored zadataka usvojenosti znanja, zadatke geografskih vještina i kartografske pismenosti koji se posebno vrednuju i ocjenjuju. Pisani ispit ocjenjuje se na osnovu postignutog broja bodova koji je osnova za određivanje brojčane ocjene. Učitelj/nastavnik je dužan obavijestiti učenike o opsegu sadržaja koji će se provjeravati i načinu provođenja pisane provjere. Ocijenjeni pisani rad te druge vrste radova, nastavnik/učitelj je dužan dati učeniku na uvid i čuvati u školi do kraja školske godine.

Svaka je škola dužna za tekuću godinu imati **okvirni vremenik pisanih provjera znanja** koji se sastoji od popisa razrednih odjela i kalendara nastavnih dana te upisanih planiranih pisanih provjera. Izrađen je prema izvedbenome nastavnome planu i programu i rasporedu sati pojedinih razrednih odjela. Vremenik predlaže nastavnik/učitelj određenoga nastavnoga predmeta, a usklađuje i donosi nastavničko/učiteljsko vijeće.

Učitelj/nastavnik može na početku nastavne godine, u svrhu uvida u postignutu razinu znanja i kompetencija učenika u pojedinome razrednome odjelu provesti **uvodno ili inicijalno provjeravanje**. Svako se inicijalno provjeravanje mora najaviti i provesti do kraja drugoga/trećeg tjedna od početka nastavne godine, a pisane inicijalne provjere ne ubrajaju se u broj planiranih pisanih provjera. Rezultat inicijalne provjere upisuje se u bilješke o praćenju učenika, ne ocjenjuje se te služi pravovremenome pružanju kvalitetne individualne informacije nastavniku, učeniku i roditelju. Najbolje je upisati samo postotak riješenosti provjere.

2. GEOGRAFSKE VJEŠTINE

U ovu rubriku u imeniku upisujemo ocjene iz usmene i pismene provjere viših dimenzija znanja, grupnog rada, individualnog rada, prezentacije i sl. Ciljano se pred učenike postavljaju problemski ili zahtjevniji zadaci kako bi se ispitalo njihovo konceptualno i proceduralno znanje. Kod učenika se vrednuje sposobnost primjene naučenog, zaključivanje, povezivanje, interpretiranje, samostalno izvođenje zaključaka, samostalnost i vještina u izradi, analiziranju i uspoređivanju različitih dijagrama i grafikona, samostalnost u prikupljanju, analiziranju i uspoređivanju raznih statističkih podataka i drugih materijala (poster, plakati). Referati ili prezentacije se mogu izraditi 1-2 u tijeku godine.

3. KARTOGRAFSKA PISMENOST

Provjerava se točnost i preciznost u pokazivanju zadanih geografskih pojmova, sposobnost čitanja geografske karte uz pomoć kartografskih znakova, preciznost i vještina u određivanju geografskog smještaja zadanih točaka na geografskoj karti, pronalaženje određenih točaka uz zadane geografske koordinate te sposobnost i točnost u izračunavanju udaljenosti na geografskoj karti pomoću mjerila. Cilj provjere je osposobiti učenike da se samostalno snalaze i služe geografskom kartom, da s lakoćom nauče povezivati stečeno činjenično znanje sa sadržajima geografske karte te da spoznaju važnost vlastite osposobljenosti uporabe geografskih karata u svakodnevnom životu. Provjeravanje kartografske pismenosti može biti pisano i usmeno. Može se primjerice kratkom pisanom provjerom za određene sadržaje zadati npr. „slijepa karta“.

Elementi, oblici i indikatori vrednovanja i ocjenjivanja u nastavi geografije

ELEMENTI I OPIS OCJENJIVANJA		OBlici VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA	INDIKATORI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA
Geografska znanja (usvojenost znanja)	-poznavanje i primjena ključnih pojmova -stupanj usvojenosti obrazovnih postignuća	Pisano Usmeno	-točnost i kvaliteta odgovora -reakcija na postavljeno pitanje -samostalnost
Geografske vještine (uočavanje pojava i procesa)	<i>-praktične vještine</i> (orijentacija u prostoru, izrada grafičkih priloga: profila, tematskih karata, dijagrama, ppt, plakata) <i>-kognitivne vještine</i> (analiza grafičkih priloga)	Pisano Usmeno Praktično	-točnost, preciznost, samostalnost, preglednost -primjena statističkih i grafičkih metoda -prezentacijske vještine
Kartografska pismenost	-poznavanje elemenata i sadržaja svih vrsta geografskih karata -uporaba geografskih karata	Pisano Usmeno praktično	-orijentacija na geografskoj karti, čitanje sadržaja karte -pravilno pisanje geografskih imena

■ Kriteriji ocjenjivanja iz geografije

<i>OCJENA:</i>	<i>KRITERIJ:</i>
<p>NEDOVOLJAN (1)</p>	<p>Usvojenost znanja: Učenik nije usvojio osnovne geografske pojmove koji su važni za razumijevanje nastavnih sadržaja i ne razumije smisao pojmova. Ni pomoć učitelj ne zna iskoristiti. Pisana provjera: 0 – 39 %</p> <p>Geografske vještine: Ni uz pomoć nastavnika nije u stanju uočiti određene pojave i procese. Nesuvislo analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te donosi nelogične zaključke bez razumijevanja.</p> <p>Kartografska pismenost: Ne snalazi se na geografskoj karti. Pogrešno uočava geografske sadržaje. Ni uz navođenje učitelja ne zna pokazati osnovne sadržaje.</p>
<p>DOVOLJAN (2)</p>	<p>Usvojenost znanja: Ne razumije u potpunosti nastavne sadržaje i otežano primjenjuje stečena znanja. Potrebna velika pomoć nastavnika koja se očituje u većem broju potpitanja i usmjeravanja prema točnom odgovoru. Pisana provjera: 40 - 55 %</p> <p>Geografske vještine: Uz veliku pomoć učitelja na jednostavan način nabraja i opisuje pojmove i procese. S pogreškama analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te nesamostalno donosi zaključke.</p> <p>Kartografska pismenost: Koristi kartu u učionici uz pomoć i navođenje učitelja i teško uočava sadržaje.</p>
<p>DOBAR (3)</p>	<p>Usvojenost znanja: Uz pomoć učitelja uglavnom točno odgovara na postavljena pitanja. Razumije nastavne sadržaje i djelomično primjenjuje stečena znanja. Razumije gradivo, ali bez pojedinosti. Primjetne su nepotpunosti u znanju. Pisana provjera: 56 - 70%</p> <p>Geografske vještine: Uz pomoć učitelja izvodi zaključke i razumije pojmove i procese. Djelomično i nepotpuno izvodi zaključke pri analizi geografskih problema. Ponekad nespreman/na iskazati znanja, sposobnosti i vještine. Nepotpuno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge.</p> <p>Kartografska pismenost: Koristi kartu u učionici uz pomoć učitelja i u stanju je pokazati osnovne sadržaje. Pri tome mu treba više vremena.</p>
<p>VRLODOBAR (4)</p>	<p>Usvojenost znanja: Sporije ali točno, logično i uglavnom argumentirano odgovara na postavljena pitanja uz postavljanje potpitanja. Razumije nastavne sadržaje i uspješno primjenjuje stečena znanja. Pisana provjera: 71 – 85 %</p> <p>Geografske vještine: Uglavnom samostalno izvodi zaključke i razumije pojmove i procese. Posjeduje i gotovo uvijek primjenjuje geografska znanja, sposobnosti i vještine Uspješno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te uglavnom samostalno donosi zaključke.</p> <p>Kartografska pismenost: Točno uočava i prepoznaje sadržaje na karti, ali nedovoljno precizano. Uspješno koristi kartu i gotovo ne treba pomoć.</p>

U praznu petu rubriku ocjenske rešetke srednjih škola može se upisati ocjena koju je učenik dobio eventualnim pravovremenim ispravkom tj. usmenim odgovorom nakon dobivanja loše ocjene. Poboljšane ocjene ispravka prilikom zaključivanja bi trebalo obavezno uzeti u obzir.

Nužni pomaci na području provjeravanja i ocjenjivanja znanja	
- OD	- PREMA
Kampanjsko provjeravanje znanja >>>→	Redovno provjeravanje znanja
Traženje pogrešaka i neznanja >>>→	Traženje znanja
Naglasak na količini znanja >>>→	Naglasak na kvaliteti znanja
Pretežito usm. ili pis. provjeravanje >>>→	Kombinacija različitih oblika provjeravanja
Usmjerenost prema rezultatima (naglasak na ocjenama) >>>→	Usmjerenost u sam proces učenja (naglasak na povratnim informacijama)
Pretežito sumativno provjeravanje >>>→	Naglasak na dijagnostičkom i formativnom provjeravanju

usvojenost	5.11. (4)
primjena	15.11. (4)
odgovornost	21.11. (5)

usvojenost znanja	5.XII. 5	13.II. 4	4
uočavanje pojava i procesa		5 odlično (5)	4
uporaba zemljovida			4
KONTROLNI RAD	4		4

mjet. djelu					
iranje	5, 4,	4	4, 4, 4, 5,	4	4
am i mo bene	1A,	2A,	5C,	4	4
	4P,	2P,		4	4
ije	XII. (5)	VI. (3)		4	4
ti	24.X. (5)	16.IV. (5)		4	4
ti pisme- ranje	20.XI. (4)	30.I. (3)	12.II. (5) III. (5)	4	4
onitosti	31.X. (4)	15.III. (5)	30.IV. (2)	4	4

Primjer pogrešnog upisa ocjena u ocjensku rešetku u srednjoj i osnovnoj školi

ZEMLJOPIS	<p>Br. učbenika 10/43 i 8/41</p> <p>Rudne su pjevnice potpuno nerazvijene, ne suraduju.</p> <p>5.VI. - odgovoraka <u>stvar</u> grachne (dostila 10 pitanja)</p> <p>6.VI. - -II- <u>naer</u> grachne (dostila 10 pitanja, nije znała apsolutno ništa)</p>
-----------	--

Primjer popunjene rubrike bilježaka zapažanja učenika

Tijekom praćenja učenikova razvoja nastavnik **u rubriku bilježaka u imeniku** upisuje samo ona zapažanja koja su u praćenju učenika uočljiva, učeniku i roditelju razumljiva te koja nastavniku mogu pomoći u konačnome ocjenjivanju uspjeha iz predmeta geografija. U rubrici **opisnog ocjenjivanja učenika** uz obrazloženje ocjene učenikovog postignuća iz pojedinog elementa ocjenjivanja nalazi se i osvrt na ispunjavanje eventualne radne bilježnice (ukoliko je učenici imaju ona je redovita domaća zadaća nakon obrađenog gradiva), redovitost u pisanju domaćih zadaća, doprinos u skupnom znanju, aktivnost i interes za nastavne sadržaje, odnos prema radu te suradnja s učenicima i nastavnikom. **Sudjelovanje, a posebice uspjeh na natjecanju iz geografije treba posebno vrednovati.** Opisna ocjena može iskazati vrlinu ili manu učenika u radu, a konačna ocjena može imati brojčani oblik. Najuspješniji oblik ocjenjivanja bi bio **kombinacija opisnog i brojčanog načina ocjenjivanja.**

Neki prijedlozi za bilješke o radu učenika	
-učenik znatno napreduje u odnosu na početak šk.	-učenik ne pokazuje znakove napretka
učenik ima odgovarajuće predznanje	-učenik ima nedostatno predznanje
-učenik ima razvijene radne navike	-učenik ima nerazvijene radne navike
-razvidni su iznimno zanimanje i motivacija učenika	-učenik je nezainteresiran i nemaran, slaba motivacija
-učenik je kreativan u učenju i radu	-logičko povezivanje je otežano
-nastavne sadržaje uči s razumijevanjem	-ne poznaje nastavne sadržaje, uči bez razumijevanja
-učenik ima dobre metode učenja	-pogrešni načini učenja
-bogat rječnik i slikovito izražavanje	-rječnik siromašan, izražavanje otežano
-izražene sposobnosti koncentracije	-otežano koncentriranje na sadržaj
-samopouzdan, kreativno primjenjuje stečena znanja	-pokazuje strah i nesigurnost
-redovito ima potreban školski pribor	-ne nosi potreban školski pribor
-uspješno aktualizira nastavne sadržaje	-učenik učestalo ometa nastavu
	-učenik se opravdao
Praćenje kvalitete usvojenih odgojnih vrijednosti (moguće bilješke)	
- zadacima pristupa odgovorno i savjesno	
- suradničkim odnosom je primjer drugima	
- marljiv je i ozbiljan u radu	
- marljiv je i postiže solidne rezultate	
- uljudno se ponaša	
- rado pomaže manje uspješnim učenicima	

Premda su pismene i usmene provjere znanja najučestalije ocjenjivačke tehnike, ne smijemo zaboraviti i na **ostale ocjenjivačke aktivnosti i tehnike** koje koristimo u nastavi. Koliko različitih ocjenjivačkih tehnika će nastavnik uključiti u svoj rad i u kojoj mjeri ovisi o njegovom preferiranom načinu rada, uvjetima u kojima radi, ali i potrebama svojih učenika.

a) samostalni pisani radovi - kroz takav oblik rada učenika možemo ocjenjivati odnos učenika prema radu, njegove vještine, kreativnost, kritičko mišljenje, povezivanje usvojenog znanja s konkretnim primjerima iz stvarnog života.

b) prezentacije - manje kompleksno izlaganje na određenu temu. Tema takve prezentacije može biti zadana od strane nastavnika ili odabrana prema preferencijama učenika. Naravno, važno je da bude povezana s nastavnim gradivom i predmetom. Treba znati da nemaju svi učenici jednake organizacijske vještine i sposobnosti izlaganja i to je potrebno uzeti u obzir

c) projekt - sudjelovanje u izradi nacrtu i realizaciji projekta potiče učenike na samostalno učenje, preuzimanje odgovornosti, timski rad, rješavanje problema, i dr.

Primjer ocjenske ljestvice za ocjenjivanje prezentacije i izlaganja učenika

Kriterij vrednovanja	Ocjena				
PowerPoint prezentacija	Prosječna ocjena				
▶ ispunjena tema	1	2	3	4	5
▶ struktura (uvod, razrada i zaključak)	1	2	3	4	5
▶ sažetost i točnost informacija i podataka	1	2	3	4	5
▶ preglednost i vizualna atraktivnost	1	2	3	4	5
Izlaganje	Prosječna ocjena				
▶ teorijska razrada teme	1	2	3	4	5
▶ razumljivost i jasnoća izlaganja	1	2	3	4	5
▶ interakcija s publikom i poticanje rasprave	1	2	3	4	5
▶ primjena sadržaja na praktičnim primjerima	1	2	3	4	5

■ Izvođenje zaključne ocjene

Zaključna ocjena iz nastavnoga predmeta Geografija na kraju nastavne godine ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine svih upisanih ocjena, osobito ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu. Zaključna ocjena na kraju svakog obrazovnog razdoblja **ne može biti manja od aritmetičke sredine upisanih ocjena** (prema Pravilniku u ZHŽ i prijedlou Pravilnika u HBŽ-i) u pojedinom obrazovnom razdoblju. Pri zaključivanju ocjena na kraju nastavne godine učenicima koji imaju prosjek najmanje 2,40; 3,40 ili 4,40 može se omogućiti ukoliko žele odgovarati za veću ocjenu. Zaključivanje ocjena iz nastavnog predmeta izvodi se i objavljuje na zadnjem nastavnom satu prvog i drugog polugodišta.

Zaključna ocjena iz svakog nastavnog predmeta na kraju nastavne godine, u pravilu ne može biti manja od aritmetičke sredine zaključne ocjene na kraju prvog obrazovnog razdoblja i upisanih ocjena u drugom obrazovnom razdoblju. Zaključnu ocjenu za nastavni predmet geografija utvrđuje nastavnik/učitelj koji je izvodio nastavu. U slučaju izvođenja zaključne ocjene kada je teže procijeniti koju zaključnu ocjenu učenik zaslužuje, treba uzeti u obzir redovitost u radu na temelju bilješki (rješavanje radne bilježnice, domaće zadaće, aktivnost na satu, izrade referata, prezentacija, plakata, i dr.). Također, ukoliko je lošija ocjena na vrijeme ispravljena onda ju ne bi trebalo uključivati u prosjek, a samo računati ispravak.

- *Zbog novih uloga koje će školske ocjene imati u pedagoškom vođenju nastavnog procesa tijekom obveznoga školovanja, treba izbjeđavati prečesto dodjeljivanje najviših ocjena jer se gubi pedagoški i dokimološki smisao i uloga školskih ocjena.*

- Neke korisne dokimološke preporuke:

1. Pokušati izbjeći u prva dva mjeseca nastave u imenik upisati kao prvu ocjenu jedinicu! Pa, tko ima volje učiti ako na kraju prvog mjeseca nastavne godine u imeniku ima upisane tri li šest jedinica?
 2. Ako ste u dilemi između dvije ocjene koje trebate dodijeliti za neki učenikov rad, uvijek se opredijelite za višu ocjenu! Manja je vjerojatnost da će te pogriješiti.
 3. Rezultate prvog inicijalne provjere na početku nastavne godine iskažite postotku ili u broju točnih i netočnih odgovora, a rezultate usmeno komentirajte učenicima dajući im upute za učenje i prognozu za njihov uspjeh koji će ovisiti o tome koliko će poslušati vaše preporuke!
 4. Nikad nemojte zaključivati ocjene na temelju izračunavanja prosječne ocjene za sve učenikove ocjene (iz drugih predmeta) zapisane u imeniku!
 5. Ne čitati ocjene iz imenika na roditeljskom sastanku, čak niti u slučajevima kada učenik/ca ima sve ocjene 5! Ostali roditelji će lako zaključiti zašto imena njihove djece nisu pročitana!
 6. Učenicima treba na prvome satu objasniti kriterije i pravila kojih se nastavnik pridržava pri dodjeljivanju određenih ocjena. To je dio didaktičkog ugovora između vas i učenika.
 7. Ne zaboravite nikad da je osnovna škola obvezna i kao takva ne treba biti selektivna!
 8. Nakon svake dodijeljene negativne ocjene učeniku, upitajte se što možete poduzeti da mu pomognete u postizanju boljeg uspjeha! Procijenite pritom sve objektivne i subjektivne uvjete!
 9. Nisu školske ocjene jedino sredstvo za motiviranje učenika na učenje! Iz dokimoloških istraživanja je poznato da čak i pretjerivanje s dodjelom pozitivnih ocjena smanjuje učenikovu motivaciju!
 10. Uključite i učenike u definiranje kriterija ocjenjivanja, kao i pri rješavanju dokimoloških dilema.
 11. Sva djeca vole učiti, samo ne vole kad ih se na to prisiljava (školskim ocjenama)!
 12. Vratimo se **izvornom značenju opisnih pridjeva** koji stoje pored pet brojčanih ocjena! Uz uvažavanje tih opisnih pridjeva (dovoljan, dobar...) te će brojevima iskazane ocjene biti mnogo objektivnije i korisnije za reguliranje procesa učenja i poučavanja!
- Ono čime je ocjenjivač zadovoljan opisuje se **riječju/ocjenom dobro**. To znači da je ocjenjivač zadovoljan učenikovim postignućem, tj. da je učenik napravio ono što se očekivalo.
 - Tek ako kakav učenikov rad odnosno ispitni rezultat nadmašuje očekivanja to se opisuje **riječima/ocjenom vrlo dobro**, što bi trebalo značiti da je ocjenjivač zadovoljan iznad svih očekivanja, odnosno da učenikovo postignuće zahtijeva isticanje kvalitete rada i uložena napora.
 - Ako se koji učenici posebno istaknu originalnošću i kvalitetom svojega rada, uložnim naporom i čime sličnim što se ističe u odnosu na ostale, to označavamo **riječima/ocjenom izvrsno ili odlično**. Takvih obično nema mnogo pa prema tome ni tu riječ/ocjenu ne bi trebalo odveć često dodjeljivati za postignute rezultate, odnosno ne bi ju trebalo dijeliti velikom broju učenika jer se uz takvo pretjerivanje gubi smisao istinskoga značenja te ocjene.
 - **Riječ dovoljan** dodjeljuje se uz ocjenu 2, a to znači da se procjenjuje da učenik može i treba postići više, odnosno da se od njega očekuje bolji uspjeh i dodatni napor. To također znači da je učenik dostigao postignuće toliko da zadovoljava minimum što je svim učenicima poznat kao polazište za ocjenjivanje ili to, pak, nekim učenicima najviše (maksimum) što mogu dosegnuti.